

Warszawa, dnia 14 maja 2015 r.

KMP.573.3.2015.WS

**Raport przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji
z wizytacji w Policyjnej Izbie Dziecka w Kielcach
(wyciąg)**

1. Wprowadzenie

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192) oraz działając na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 2 marca 2015 r., do Policyjnej Izby Dziecka w Kielcach (nazywanej dalej: PID, Izbą lub placówką), udali się pracownicy Zespołu *Krajowy Mechanizm Prewencji* (dalej: KMP): dr Justyna Józwiak (socjolog, politolog w zakresie resocjalizacji) oraz Marcin Kusy i Wojciech Sadownik (prawnicy). W wizytacji wzięły również udział przedstawiciel Biura Pełnomocnika Terenowego Rzecznika Praw Obywatelskich w Katowicach Michał Kleszcz (prawnik).

Celem wizytacji zapobiegawczej Krajowego Mechanizmu Prewencji, było sprawdzenie na miejscu sposobu traktowania zatrzymywanych nieletnich i dokonanie oceny ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji dotyczących funkcjonowania Izby przedstawionej przez mł. insp. Elżbietę Różańską - Komorowicz – kierownika PID;
- rozmowie indywidualnej przeprowadzonej z przebywającymi w Izbie nieletnimi;
- oglądzie wszystkich pomieszczeń PID, w tym sprawdzeniu stanu wyposażenia pokoi dla nieletnich;
- zapoznaniu się na miejscu z dokumentacją związaną z funkcjonowaniem placówki.

W trakcie wizytacji wykonano dokumentację fotograficzną.

Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji poinformowali kierownika PID o ustaleniach dokonanych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali jej uwag i wyjaśnień.

Po zakończeniu wizytacji przeanalizowano dokumentację związaną z funkcjonowaniem placówki.

2. Legalność pobytu

Izba przeznaczona jest dla 20 osób. W 2014 r. przebywało w niej 293 nieletnich, w tym 259 chłopców i 34 dziewczęta. W 148 przypadkach powodem umieszczenia w PID było podejrzenie popełnienia czynu karalnego [art. 32g § 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawie nieletnich (Dz. U. z 2014 r. poz. 382 j.t.), dalej: upn]; 54 nieletnich zostało zatrzymanych i umieszczonych w Izbie w związku z samowolnym oddaleniem się poza placówkę podlegającą Ministerstwu Sprawiedliwości lub Ministerstwu Edukacji Narodowej (art. 32g § 9 upn). Ponadto 91 nieletnich zostało umieszczonych na czas uzasadnionej przerwy w konwoju, albo na czas czynności sądowych (art. 32h § 1 ust. 1 i 2 upn). W 2015 r. do dnia wizytacji, w placówce umieszczonych było 47 osób.

W czasie wizytacji w placówce przebywał 1 chłopiec umieszczony w placówce w związku z samowolnym oddaleniem się z młodzieżowego ośrodka wychowawczego.

Analiza protokołów zatrzymania nie wykazała pobytu nieletnich przekraczającego czas wskazany w upn.

3. Personel

W PID zatrudnionych jest 10 osób, z czego 4 funkcjonariuszy Policji, w tym kierownik, to kobiety. W związku z powyższym w przypadku umieszczenia w Izbie nieletniej, czynności związane z jej osadzeniem wykonuje funkcjonariuszka. Zgodnie z informacjami przekazanymi przez kierownika Izby, oprócz niej 3 policjantów legitymuje się wykształceniem wyższym pedagogicznym. Policjanci pełnią służbę w placówce w systemie 12-godzinnym. Na każdej zmianie jest dwóch funkcjonariuszy, a w godzinach od 7.30 do 15.30 obsada placówki wzmacniana jest przez kierownika.

W roku 2014 personel Izby przeszedł szkolenia m.in. na następujące tematy: *Metody i formy wykonywania zadań w Policijnej Izbie Dziecka, Uprawnienia policjanta w zakresie użycia i wykorzystania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej, Metody i formy wykonywania przez policjantów konwojów i doprowadzeń, Sposoby radzenia sobie ze*

stresem, Postępowanie wobec osób zatrzymanych pochodzących z innych kultur, Realizacja praw osób pozbawionych wolności w kontekście przepisów krajowych i międzynarodowych. Na rok 2015, w ramach doskonalenia zawodowego, przewidziane są szkolenia np.: *Praktyczne aspekty pełnienia służby i wykonywania zadań w policyjnej izbie dziecka, Przyjmowanie, wydawanie, przekazywanie i zwalnianie nieletnich z izby na podstawie prawidłowo wypełnionej dokumentacji, Postępowanie policjantów w przypadku zaistnienia wydarzenia nadzwyczajnego w Policyjnej Izbie Dziecka, Jak radzić sobie z agresją i manipulacją ze strony innych, zasady asertywnej komunikacji.*

Przedstawiciele Mechanizmu dobrze oceniają przygotowanie kadry placówki do pełnienia służby.

4. Warunki bytowe

Izba zlokalizowana jest na pierwszym piętrze Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach.

Monitoringiem CCTV objęte są wszystkie pomieszczenia oprócz łazienek oraz pokoju przeznaczonych do przeszukania i przebrania nieletnich. Podgląd dostępny jest na ekranie w dyżurce, w miejscu niedostępnym dla osób trzecich. Zgodnie z informacjami przekazanymi przez kierownika PID zapis z monitoringu przechowywany jest ok. 30 dni, następnie obraz jest nadpisywany.

Czynności związane z przyjęciem i zwolnieniem nieletniego realizowane są w specjalnym pomieszczeniu. W odrębnym pokoju dokonuje się przeszukania nieletniego oraz jego przebrania w odzież zapewnioną przez Izbę. Wartościowe przedmioty składowane są w szafie depozytowej, pozostałe w przeznaczonym na to magazynie.

Do dyspozycji nieletnich przebywających w PID przeznaczono 10 dwuosobowych pokoi oraz izolatkę sanitarną przeznaczoną dla nieletnich chorych zakaźnie (z odrębnym węzłem sanitarnym). Pokoje wyposażone zostały tylko w łóżka. Zdaniem przedstawicieli KMP wystrój i wyposażenie sypialni nieletnich należy ocenić jako surowy, spełniający minimalne wymagania. Pokoi nie wyposażono na przykład w szafki na rzeczy osobiste nieletnich, na taką możliwość wskazuje § 35 pkt 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 czerwca 2012 r. w *sprawie pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka, regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach, pokojach i izbach oraz sposobu postępowania z zapisami obrazu z*

tych pomieszczeń, pokoi i izb (Dz. U. z 2012 r., poz. 638) dalej zwanego rozporządzeniem. Podkreślić jednak należy, że pokoje były czyste, niezniszczone i jasne.

W Izbie wyodrębniono magazyny bielizny brudnej i czystej. W dniu wizytacji izba była wyposażona w środki czystości i środki higieniczne dla dziewcząt.

Posiłki dla nieletnich przygotowywane są przez firmę cateringową. Znajdujące się na terenie Izby pomieszczenie do porcjowania posiłków wyposażano w lodówkę, kuchenkę elektryczną i mikrofalową. Nieletni spożywają posiłki na stołówce, mając do dyspozycji stoły i krzesła.

W łazienkach (oddzielnie dla chłopców i dziewcząt) znajdują się umywalki, prysznice i miski ustępowe. Wizytujący zwrócili uwagę, że stanowiska prysznicowe nie były wyposażone w żadne przesłony pozwalającą odgradzić się od pozostałej części pomieszczenia. W związku z powyższym przedstawiciele KMP zalecają usunięcie stwierdzonego uchybienia.

Na terenie Izby znajduje się przestronne, ogrodzone i monitorowane pole spacerowe, z którego nieletni mogą korzystać codziennie, o ile warunki pogodowe na to pozwalają. Ponieważ z przestrzeni tej korzysta także Wydział Konwojowy Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach (na placu odbywa się przekazanie osób zatrzymanych do transportu w tzw. konwoju etapowym) na czas zajęć sportowych na plac spacerowy wynoszona jest ławka.

5. Traktowanie

Na podstawie zebranych podczas wizytacji materiałów przedstawiciele KMP odnotowali następujące uwagi dotyczące traktowania nieletnich:

5.1. Według relacji nieletniego osadzonego w Izbie w czasie wizytacji, przeszukanie było połączone z koniecznością zdjęcia bielizny. Ponadto chłopak zaznaczył, że czynność przeszukania była powtórzona po skorzystaniu z prysznica. Przepisy regulujące funkcjonowanie policyjnych izb dziecka wskazują, że nieletni podlega szczegółowemu sprawdzeniu w celu odebrania rzeczy po przyjęciu do izby (§ 4 pkt 2 Regulaminu pobytu w izbie, Załącznik Nr 12 do rozporządzenia, dalej regulamin). W obowiązujących przepisach brakuje jednakże dokładnej definicji i określenia na czym polega *sprawdzenia osoby zatrzymanej*. Przyjęcie, iż wiąże się ono z rozebraniem osoby zatrzymanej lub poleceniem zatrzymanemu zdjęcia ubrania, mimo iż wydaje się zasadne,

jest niedopuszczalne. Czynność taka ingeruje bowiem w chronione Konstytucją¹ prawo do nietykalności i wolności osobistej, a więc wymaga uregulowania w akcie prawnym rangi ustawowej. Problem ten został poruszony w Raporcie Rzecznika Praw Obywatelskich z działalności w Polsce Krajowego Mechanizmu Prewencji w roku 2013. Minister Spraw Wewnętrznych w piśmie z dnia 2 kwietnia 2015 r. (DKSiW-ZPC-0790-2/2014) podzielił stanowisko prezentowane przez Rzecznika Praw Obywatelskich w przedmiocie konieczności zamieszczenia w akcie prawnym rangi ustawowej przepisów określających czynność szczegółowego sprawdzenia w trakcie jej przyjmowania i pobytu m.in. w PID. Ponadto wszelkie środki bezpieczeństwa (w tym przypadku rozbieranie się), wkraczające tak dalece w wolność i prywatność człowieka, powinny być ograniczone do koniecznego minimum i wyjątkowych sytuacji.

5.2. Zgodnie z informacją przekazaną przez kierownika placówki zasadą obowiązującą w Izbie jest odbieranie ubrań prywatnych wszystkim nieletnim. Otrzymują oni w zamian zastępczą odzież, bieliznę i obuwie. W ocenie przedstawicieli KMP taka praktyka jest zbyt daleko idąca. Zgodnie z § 7 pkt 1 regulaminu, na czas pobytu w izbie nieletni otrzymuje nieodpłatnie odzież, bieliznę i obuwie, odpowiednie do pory dnia i roku, o ile własna odzież nieletniego nie nadaje się do użytku lub jeśli jej używanie jest niedopuszczalne ze względów higienicznych. Decyzję w tym zakresie podejmuje kierownik izby lub wyznaczona przez niego osoba. Tymczasem w wizytowanej placówce nie ma możliwości pozostania we własnej odzieży, koniecznością jest bowiem oddawanie prywatnej odzieży do depozytu. W związku z powyższym pracownicy BRPO zalecają stosować się do ww. przepisów i odbierać odzież osadzonemu tylko w uzasadnionych przypadkach.

5.3. Zgodnie z pkt V *Praw i obowiązków nieletniego zatrzymanego w PID* w izbie dziecka jako karę stosuje się m.in. *izolowanie nieletniego od pozostałych* lub *wyszczególnienie negatywnego zachowania w pismach kierowanych np. do szkół lub innych placówek wychowawczych*. W tym miejscu pracownicy BRPO podkreślają, że w PID jako środek oddziaływania stosowane może być jedynie upomnienie (§ 12 regulaminu). Ponadto o niewłaściwej postawie i zachowaniu nieletniego kierownik izby jest zobowiązany poinformować pisemnie właściwy sąd rodzinny (§ 15 regulaminu). Mając to na uwadze przedstawiciele KMP zalecają zmienić przedmiotowy dokument.

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483), art. 41.

6. Prawo do informacji

Kopie regulaminu, szczegółowy porządek dnia w Izbie oraz wykaz instytucji stojących na straży praw nieletnich znajdują się w sypialniach, świetlicy i pokoju przyjęć, izolatce zakaźnej w sposób uniemożliwiający ich zniszczenie lub dokonanie przy ich pomocy zamachu na zdrowie człowieka. W dniu wizytacji na prośbę wizytujących nie zostały okazane tłumaczenia przedmiotowych dokumentów na języki obce. Jednakże w korespondencji z przedstawicielem KMP kierownik Izby zaznaczyła, że placówka dysponuje regulaminem placówki przetłumaczonym na pięć języków tj. angielski, francuski hiszpański, niemiecki i rosyjski, które znajdują się w pokoju przyjęć.

W październiku 2014 r. do Izby doprowadzona chłopca, obywatela Afganistanu. W protokole zatrzymania odnotowano, że *nieletni niepoinformowany o przyczynach zatrzymania oraz o przysługujących mu prawach z powodu bariery językowej*. Pracownicy BRPO podkreślają, że na podstawie § 1 regulaminu po przyjęciu nieletniego do izby jej *kierownik lub wyznaczony przez niego policjant bezzwłocznie przeprowadza z nieletnim rozmowę, w trakcie której informuje go o:*

- a) *przysługujących mu prawach i ciążących na nim obowiązkach,*
 - b) *szczegółowym porządku dnia,*
 - c) *wyposażeniu izby w urządzenia monitorujące, w tym służące również do obserwowania i rejestrowania obrazu - w przypadku ich zainstalowania;*
- 2) *zapoznaje go z niniejszym regulaminem.*

Zgodnie z art. 5.2. Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (otwarta do podpisu 4 listopada 1950 r., Dz. U. 93 nr 61, poz. 284) *Każdy, kto został zatrzymany, powinien zostać niezwłocznie i w zrozumiałym dla niego języku poinformowany o przyczynach zatrzymania i o stawianych mu zarzutach*. Ponadto Zasada 10. Rezolucji Zgromadzenia Ogólnego ONZ 43/173 z dnia 9 grudnia 1988 r.: *stanowi, że każdy, kto jest zatrzymany, będzie poinformowany w momencie zatrzymania o przyczynach zatrzymania, jak również będzie niezwłocznie poinformowany o stawianych mu zarzutach*. W tym miejscu należy również podkreślić, *iz prawa osób pozbawionych wolności nie mają wielkiej wartości, jeżeli osoby zainteresowane nie są świadome, iż przysługują im takie prawa* (Dwunasty Raport generalny CPT, [CPT/Inf (2002)15] §44). Mając to na uwadze przedstawiciele Mechanizmu zalecają aby w przypadku zatrzymanego obcokrajowca nieposługującego się językiem polskim, przy czynnościach związanych z przyjęciem był obecny tłumacz, tak aby możliwe było zapoznanie go z

przysługującymi mu prawami i obowiązkami. Także wszelka dokumentacja związana z zatrzymaniem winna być tej osobie przetłumaczona, a odpowiednia adnotacja musi być zamieszczona na właściwych materiałach.

7. Prawo do kontaktu ze światem zewnętrznym

Zgodnie z art. 32g § 5 upn., Policja niezwłocznie zawiadamia rodziców lub opiekunów nieletniego o zatrzymaniu. Przedstawiciele KMP analizując losowo wybrane protokoły zatrzymania natrafili na przypadek dotyczący poinformowania matki (dane usunięto) po 5 godzinach od chwili zatrzymania. Zdaniem wizytujących, obowiązek wynikający z powyższego przepisu powinien być realizowany od samego początku zatrzymania, dlatego też wątpliwości wzbudza tak długi odstęp czasu. Przedstawiciele KMP uważają, że „niezwłoczna” realizacja może podlegać pewnym wyjątkom, jednakże powinny być one jasno określone i ściśle ograniczone w czasie, a korzystanie z nich powinno znaleźć swoje odzwierciedlenie w dokumentacji (np. pisemne odnotowywanie wszelkich opóźnień w powiadomieniu z podaniem powodów).

Z informacji przekazanych przez kierownika PID wynika, że nieletni korzystają z prawa do odwiedzin przez rodziców, opiekunów lub adwokata. Widzenia odbywają się w przeznaczonym na ten cel pokoju w obecności funkcjonariusza Policji. W ocenie przedstawicieli KMP, zasada przyjęta w PID, polegająca na każdorazowym udzielaniu widzenia w obecności funkcjonariusza policji jest naruszeniem prawa do ochrony tajemnicy komunikowania się. Obecność funkcjonariuszy policji podczas odwiedzin rodziców lub opiekunów nieletniego powinna być stosowana tylko w uzasadnionych, wyjątkowych przypadkach, które mogą godzić w bezpieczeństwo placówki, nieletniego lub osób odwiedzających, lub w sytuacji, gdy sąd wyda pisemne polecenie udzielenia widzenia w obecności personelu izby.

Nieletni umieszczeni w PID nie mają możliwości wykonywania rozmów telefonicznych. W razie zgłoszenia takiej potrzeby policjanci kontaktują się ze wskazaną osobą. Przedstawiciele KMP każdorazowo podkreślają, że pobyt w Izbie może stanowić dla nieletniego trudne doświadczenie, zatem świadomość posiadania bliskich i utrzymywania z nimi kontaktu jest niezwykle potrzebna i może wpłynąć korzystnie na jego dalsze funkcjonowanie. W związku z tym pracownicy BRPO są zdania, iż należy dążyć, aby kontakt ten odbywał się w warunkach zapewniających prywatność oraz swobodną wymianę zdań, oraz możliwy był również w formie telefonicznej. Należy zwrócić uwagę, iż Europejski Komitet ds. Zapobiegania Torturom (CPT), w

sprawozdaniu dla polskiego rządu z wizyty w Polsce w 2004 r. [(Rada Europy, Strasburg, 11.04.2005 r.); CPT (2005)3] zalecił, *aby władze polskie podjęły następujące kroki w policyjnych izbach dziecka: stworzenie większych możliwości podtrzymywania kontaktów z rodzinami, szczególnie należy pozwolić na regularne wizyty rodzin, poza wyjątkowymi przypadkami, które są umotywowane okolicznościami. Nadto, dzieci powinny mieć pozwolenie na korzystanie z telefonu (paragraf 44).*

8. Prawo do ochrony zdrowia

Zgodnie z udzielonymi wizytującym informacjami, badaniom lekarskim przed umieszczeniem w Izbie są poddawani nieletni z widocznymi obrażeniami ciała, będący pod wpływem alkoholu lub innych środków odurzających oraz nieletni żądający przeprowadzenia badania. W przypadku przeprowadzenia takiego badania, do dokumentacji nieletniego dołączane jest zaświadczenie lekarskie stwierdzające wystąpienie przeciwwskazań do umieszczenia w policyjnej izbie dziecka lub ich brak.

Pomimo, iż obowiązujące przepisy w zakresie funkcjonowania policyjnych izb dziecka nie określają takiego obowiązku, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji stoją na stanowisku, iż każdego nowoprzyjętego nieletniego należy poddawać badaniu lekarskiemu. Podobne zdanie wyraził CPT, w sprawozdaniu dla polskiego rządu z wizyty w Polsce w 2004 r. [(Rada Europy, Strasburg, 11.04.2005 r.); CPT (2005)3].

W przypadku zaobserwowania objawów chorobowych podczas pobytu nieletniego w PID wzywane jest pogotowie ratunkowe. Informacje o interwencjach lekarskich wpisywane są do Książki wizyt lekarskich. W Izbie wyodrębniony został pokój do badań lekarskich.

Zgodnie z informacją przekazaną przez kierownika placówki 3 spośród funkcjonariuszy Policji pełniących służbę w PID posiada uprawnienia ratownika medycznego. Przedstawiciele Mechanizmu doceniają specjalne wykszolenie ww. funkcjonariuszy Policji, przydatne w przypadku wystąpienia nagłych zagrożeń zdrowia i życia, wymagających natychmiastowej interwencji medycznej.

9. Oddziaływania kulturalno-oświatowe

Izba dysponuje przestronną świetlicą dla nieletnich, wyposażoną w telewizor, stół do ping-ponga oraz stół i ławy do siedzenia.

Zgodnie z Ramowym porządkiem dnia w PID, zajęcia z nieletnimi odbywają się codziennie i obejmują: zajęcia wychowawczo - opiekuńcze (w godz. 9.30-12.00)

oraz sportowo - rekreacyjne i kulturalno – oświatowe (w godz. 14.00-16.00, 16.00-17.30). Jednakże w rozmowie z wizytującymi nieletni wskazał, że większość część dnia spędził w swoim pokoju lub na świetlicy oglądając telewizję.

W ocenie pracowników KMP, nieletni powinni mieć dostęp do wskazanych w ramowym porządku dnia zajęć o charakterze kulturalno - oświatowym, wyrównujące braki edukacyjne, jak również wychowawczo - opiekuńczym, czy sportowo - rekreacyjnym. Zdaniem KMP niezwykle ważne jest, aby nieletni odpowiednią część dnia spędzali uczestnicząc w zajęciach o charakterze edukacyjnym i kulturalnym. Warto w tym miejscu podkreślić także, że zgodnie z zaleceniami CPT, zawartymi w sprawozdaniu dla polskiego rządu z wizyty w Polsce w 2004 r. [(Rada Europy, Strasburg, 11.04.2005 r.) CPT (2005)3] *w policyjnych izbach dziecka należy podejmować działania zmierzające do prowadzenia konstruktywnych zajęć dla zatrzymanych dzieci z naciskiem położonym na edukację* (paragraf 44).

10. Sytuacja osób niepełnosprawnych

Przedstawiciele KMP zwracają uwagę, iż oprócz wyposażenia budynku, w którym ulokowana jest placówka w windę, pomieszczenia PID nie posiadają innych dostosowań do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową. W związku z tym, że istnieje możliwość umieszczenia takich osób w Izbie, pracownicy Mechanizmu zalecają odpowiednie zmodernizowanie Izby podczas trwającego remontu, zapewniając swobodę poruszania się osób na wózku inwalidzkim. Do tego czasu zaś – zainstalowanie podłokietników i poręczy w toalecie, które nie wymagają dużych nakładów finansowych ani pozwolenia na budowę. Należy zauważyć, iż zgodnie z ratyfikowaną przez Polskę dnia 6 września 2012 roku Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych - aby umożliwić osobom niepełnosprawnym niezależne życie w wszystkich sferach, Państwa strony podejmą odpowiednie środki obejmujące rozpoznanie i eliminacje barier w zakresie dostępności budynków [art. 9 ust. 1, Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzona dnia 13 grudnia 2006 roku w Nowym Jorku (Dz. U. z 2012 r., poz. 1169)].

11. Zalecenia

Na podstawie art. 19 OPCAT, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają:

Kierownikowi Policyjnej Izby Dziecka w Kielcach:

1. niezwłoczne informowanie rodziców lub opiekunów nieletniego o zatrzymaniu i umieszczeniu w izbie;
2. przeprowadzanie przeszukań tylko w uzasadnionych przypadkach;
3. zapewnienie udziału tłumacza podczas czynności związanych z osadzeniem i pobytem w PID obcokrajowca nieposługującego się językiem polskim;
4. zmianę katalogu kar;
5. umożliwienie odwiedzin nieletniego przez rodziców z poszanowaniem prawa do ochrony tajemnicy komunikowania się;
6. umożliwienie nieletnim korzystania z telefonu;
7. zapewnienie intymności nieletnim korzystającym z prysznicza;
8. umożliwienie posiadania prywatnej odzieży;
9. realizowanie zajęć dla nieletnich, szczególnie o charakterze kulturalno - oświatowym.